

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญในการดำรงชีวิตและเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ ในอดีตการศึกษาส่วนใหญ่จะเป็นบริการของรัฐ นั่นคือเป็นโรงเรียนที่รัฐบาลจัดตั้งเพื่อให้บริการแก่ผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้ารับการศึกษ เมื่อเวลาผ่านไปบริการดังกล่าวไม่เพียงพอหรือในบางครั้งไม่ตรงกับความต้องการของผู้ปกครองที่ต้องการให้บุตรหลานได้รับการศึกษาที่ดี มีคุณภาพที่แตกต่างไปจากเดิม ทำให้มีบริการทางการศึกษาที่เป็นบริการโดยเอกชน อันเป็นผลเนื่องมาจากการศึกษาจัดว่าเป็นสินค้ามีคุณค่า (Merit Goods) กล่าวคือ เป็นสินค้าที่ทั้งภาครัฐและเอกชนสามารถทำการผลิตได้ ซึ่งอาจจะต่างฝ่ายต่างผลิตหรือผลิตเกี่ยวพันกันก็ได้ จะส่งผลในทางที่ดีให้กับสังคม ทำให้ในปัจจุบันการให้บริการทางการศึกษาได้มีความหลากหลายมากกว่าในอดีต (Product Differentiated) มีการพัฒนารูปแบบการศึกษาให้มีความก้าวหน้าและเป็นประโยชน์กับผู้เรียนมากขึ้นเรื่อยๆ

โรงเรียนนานาชาติเป็นบริการทางการศึกษาหนึ่งที่ได้รับคามนิยมมากถือได้ว่าเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ผู้ปกครองให้ความสนใจมากยิ่งขึ้น เนื่องจากมีความแตกต่างจากโรงเรียนไทยในแบบเดิมที่มีการเรียนการสอนเป็นระบบสองภาษาหรือมากกว่า ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรในระบบอังกฤษหรือสหรัฐอเมริกาและสอนภาษาไทยควบคู่ไปกับอังกฤษหรือภาษาจีน อีกทั้งยังมีความแตกต่างในด้านวัฒนธรรมทางสังคมด้วย ซึ่งในอดีตผู้ปกครองที่ต้องการให้บุตรหลานมีความสามารถในการใช้ภาษาที่สองหรือต้องการให้ศึกษาในโรงเรียนนานาชาติมักจะส่งบุตรหลานไปศึกษาต่างประเทศ เนื่องจากความเชื่อมั่นในระบบการศึกษามาตรฐานทางการศึกษาและค่านิยม เหตุที่ผู้ปกครองเริ่มให้ความสนใจกับการศึกษาของโรงเรียนนานาชาติและมีความพยายามที่จะส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนนานาชาติมากยิ่งขึ้นเนื่องจากหวังว่าจะได้ประโยชน์จากภาษาอื่นๆที่นอกเหนือจากภาษาไทยที่เป็นภาษาแม่ที่ได้เรียนรู้อยู่แล้ว และเล็งเห็นความสำคัญของภาษาต่างประเทศที่มีความจำเป็นมากขึ้นในยุคโลกาภิวัตน์ อีกทั้งยังเป็นการเรียนรู้สังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งนับวันโลกของเรายิ่งแคบลงทุกที เพราะมีความใกล้ชิดกันทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมมากขึ้น

นอกจากนี้ในปัจจุบันความก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ทำให้มีชาวต่างชาติเข้ามาพำนักในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก

เมื่อพิจารณาถึงครอบครัวของผู้ที่เข้ามาพำนักในประเทศไทยย่อมมีเด็กที่จำเป็นต้องได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องรวมอยู่ด้วย ดังนั้นถือเป็นความจำเป็นที่ต้องมีการจัดตั้งโรงเรียนหรือมีบริการทางการศึกษาเพื่อให้บริการกับเด็กกลุ่มนี้ ซึ่งโรงเรียนนานาชาติเป็นบริการทางการศึกษาที่สามารถรองรับและให้บริการได้อย่างเหมาะสมที่สุด เนื่องจากมีการใช้ภาษาและระบบในการเรียนการสอนที่เป็นสากล อีกทั้งยังมีการสอนวัฒนธรรมไทยสอดแทรกในหลักสูตรให้กับนักเรียนเพื่อเป็นประโยชน์ในการปรับตัวให้เข้ากับสังคมไทยด้วย

ทางด้านโรงเรียนนานาชาติที่เปิดทำการสอนในปัจจุบันมีฐานะเป็นโรงเรียนเอกชน โดยมีกองโรงเรียนนโยบายพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้กำกับดูแล เมื่อพิจารณาถึงจำนวนของโรงเรียนนานาชาติจะเห็นได้ว่าการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งในส่วนกลางคือในกรุงเทพมหานครและในส่วนภูมิภาค เพื่อตอบสนองกับความต้องการของตลาดที่เปิดกว้าง อีกทั้งเพื่อเป็นทางเลือกให้กับผู้ปกครองที่จะเลือกให้การศึกษาที่ดีที่สุดแก่บุตรหลานของตนแม้จะต้องเสียค่าใช้จ่ายที่สูงกว่าก็ตาม สามารถแสดงถึงความต้องการของผู้ปกครองที่จะส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนนานาชาติที่เพิ่มสูงขึ้น และมีการให้ความสำคัญกับการศึกษาภาษาต่างประเทศด้วย

ในระยะแรกของการจัดตั้งโรงเรียนนานาชาติจะมีจำนวนโรงเรียนนานาชาติเพียงไม่กี่โรงเรียน แต่เมื่อเวลาผ่านไปโรงเรียนนานาชาติได้เริ่มเป็นที่สนใจของผู้ปกครองทั่วไปในวงกว้าง ทำให้มีความต้องการในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนนานาชาติมากขึ้น ประกอบกับได้มีการอนุญาตให้จัดตั้งโรงเรียนนานาชาติอย่างเสรี ทำให้จำนวนโรงเรียนนานาชาติเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว หลังจากปีพ.ศ.2534 ที่อนุญาตให้จัดตั้งโรงเรียนนานาชาติอย่างเสรีทำให้มีจำนวนโรงเรียนนานาชาติเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจาก 5 โรงเรียนเป็น 71 โรงเรียนในปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2546) คิดเป็นอัตราการเจริญเติบโตถึง 14 เท่า ในระยะเวลาเพียง 12 ปีเท่านั้น และเมื่อพิจารณาถึงระดับการศึกษาที่เปิดการเรียนการสอนในโรงเรียนนานาชาติส่วนใหญ่จะเปิดสอนในทุกระดับชั้น กล่าวคือ สอนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังแสดงในตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1 จำนวนโรงเรียนนานาชาติแยกตามระดับการศึกษา พ.ศ.2544-2546

ระดับการศึกษา	จำนวนโรงเรียน		
	2544	2545	2546
อนุบาล	21	24	27
อนุบาล-ประถมศึกษา	2	7	8
อนุบาล-มัธยมศึกษาตอนต้น	3	2	2
อนุบาล-มัธยมศึกษาตอนปลาย	26	27	27
ประถมศึกษา	-	1	1
ประถมศึกษา-มัธยมศึกษาตอนต้น	2	2	2
ประถมศึกษา-มัธยมศึกษาตอนปลาย	4	4	4
มัธยมศึกษาตอนต้น	-	-	-
มัธยมศึกษาตอนต้น-มัธยมศึกษาตอนปลาย	-	-	-
มัธยมศึกษาตอนปลาย	-	-	-
รวม	58	67	71

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ

ข้อดีของการมีโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยอีกประการคือสามารถสร้างรายได้เข้าประเทศและสกัดการไหลออกของเงินตราต่างประเทศ หลังจากวิกฤติเศรษฐกิจที่ผ่านมา ประเทศไทยต้องสูญเสียเงินตราต่างประเทศไม่ต่ำกว่าปีละ 6 – 8 หมื่นล้านบาทที่ผู้ประกอบการต้องจัดส่งบุตรหลานไปศึกษาต่างประเทศ (หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน, 2-8 มิถุนายน 2546) ทำให้รัฐบาลได้มีการเตรียมแผนที่จะสกัดการไหลออกของเงินตราต่างประเทศโดยการวางแผนในระยะยาว นั่นคือนโยบายส่งเสริมการศึกษานานาชาติในประเทศไทย วางมาตรฐานการศึกษานานาชาติในประเทศไทย และพยายามสร้างให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาด้วย ซึ่งการวางแผนดังกล่าวไม่เพียงแต่จะทำให้ผู้ประกอบการหันมาให้ความสำคัญกับการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนนานาชาติในประเทศมากขึ้นเท่านั้นแต่ยังช่วยดึงดูดนักเรียนจากต่างประเทศให้เข้ามาศึกษาในโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยได้อีกด้วย

จำนวนนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนนานาชาติเพิ่มมากขึ้นทุกปี ในปี 2544 มีนักเรียนทั้งสิ้น 17,741 คน เป็นนักเรียนต่างชาติ 11,530 คน และนักเรียนไทย 6,211 คน ต่อมาในปี 2545 มีนักเรียนในโรงเรียนนานาชาติทั้งหมด 21,904 คน นับว่ามีอัตราการเติบโตถึงร้อยละ 23.4 เป็นนักเรียนต่างชาติ 12,481 คน นักเรียนไทย 9,423 คน ทั้งยังมีการคาดการณ์ว่าในปี 2546

จะมีนักเรียนเข้าเรียนในโรงเรียนนานาชาติทั้งสิ้น 23,700 คน มีอัตราเติบโตร้อยละ 8 (หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน, 2-8 มิถุนายน 2546)

ทางด้านหน่วยงานของภาครัฐที่ให้การสนับสนุนในการจัดตั้งโรงเรียนนานาชาติ นอกจากหน่วยงานหลักคือกระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นหน่วยงานที่กำหนดกฎเกณฑ์และดูแลควบคุมมาตรฐานของโรงเรียนนานาชาติ อีกหน่วยงานที่มีความสำคัญต่อโรงเรียนนานาชาติก็คือ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ ได้เล็งเห็นว่าธุรกิจการศึกษาโดยเฉพาะโรงเรียนนานาชาติเป็นธุรกิจที่สมควรได้รับการส่งเสริม เพราะสามารถสร้างรายได้เข้าประเทศได้เป็นจำนวนมาก เนื่องจากประเทศไทยมีความได้เปรียบหลายประการ กล่าวคือ สถานที่ตั้งมีความเหมาะสม มีโครงสร้างพื้นฐานที่เพียงพอ มีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติสวยงาม ชนบทธรรมชาติที่สงบเงียบที่งดงาม การเมืองมีเสถียรภาพ เทคโนโลยีทันสมัย การติดต่อสื่อสาร สะดวกรวดเร็ว ค่าครองชีพต่ำ สถาบันการศึกษาได้รับการยอมรับในระดับสากล ผู้สอนในโรงเรียนนานาชาติมีคุณภาพส่วนใหญ่เป็นเจ้าของประเทศ มีอุปกรณ์การเรียนที่ทันสมัย และที่สำคัญคือ ค่าใช้จ่ายในการศึกษาของประเทศไทยอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าหลายประเทศ โดยเฉพาะร้อยละ 30 ซึ่งคาดว่าในปี 2545 โรงเรียนนานาชาติจะสามารถสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศได้ประมาณ 8,240.5 ล้านบาท และในปี 2546 จะนำรายได้เข้ามาจำนวน 9,780 ล้านบาท ทั้งนี้ยังไม่รวมกับรายได้ที่จะได้รับจากคนไทยที่ไม่ต้องไปศึกษาต่างประเทศ ซึ่งจะมีค่าใช้จ่ายต่อคนประมาณ 600,000-1,000,000 บาทต่อปี (หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน, 2-8 มิถุนายน 2546) นอกจากนี้การอนุญาตให้จัดตั้งโรงเรียนนานาชาติอย่างเสรี และความพยายามในการส่งเสริมให้ไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษา ยังเป็นการรองรับนโยบายการเปิดเสรีการค้าบริการด้านการศึกษา ตามข้อตกลงว่าด้วยการค้าบริการ (General Agreement on Trade in Service : GATS) อันจะทำให้เกิดการแข่งขันในธุรกิจการศึกษานานาชาติในประเทศไทยเพิ่มขึ้นอีกด้วย

จากความสำคัญที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าโรงเรียนนานาชาติมีบทบาทมากในปัจจุบัน ทั้งในด้านการสร้างทรัพยากรมนุษย์ การเป็นทางเลือกให้กับผู้ประกอบการในการเลือกสถานศึกษาให้กับบุตรหลาน การเป็นบริการทางการศึกษาที่ให้บริการกับบุตรหลานของชาวต่างชาติที่เข้ามาพำนักในประเทศไทย รวมถึงการเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาในอนาคตที่จะดึงดูดชาวต่างชาติให้เข้ามาศึกษาในประเทศไทย ดังนั้นโรงเรียนนานาชาติจึงมีการขยายตัวเพื่อรองรับความต้องการดังกล่าว จะเห็นได้จากจำนวนโรงเรียนนานาชาติที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และแนวโน้มของความนิยมที่คนไทยจะส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนนานาชาติก็เพิ่มขึ้นเช่นกัน เพื่อให้บุตรหลานของตนมีความสามารถทางด้านภาษาที่มีความจำเป็นมากขึ้นในปัจจุบัน จึงเป็นที่น่าสนใจว่าธุรกิจโรงเรียนนานาชาติมีโครงสร้างตลาดรวมทั้งพฤติกรรมการแข่งขันอย่างไร

เพื่อที่จะเป็นผู้นำในธุรกิจนี้และได้รับความไว้วางใจจากผู้ปกครองในการให้ความรู้และอบรมบุตรหลานของตน ผู้ทำการวิจัยจึงจะทำการศึกษาเพื่อหาโครงสร้างตลาดและพฤติกรรมการแข่งขันของธุรกิจโรงเรียนนานาชาติเพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจที่จะเข้าสู่ธุรกิจนี้และเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงการดำเนินธุรกิจในแง่ของกลยุทธ์ที่ใช้ในการแข่งขัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อเนื่องไปยังการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพต่อไป อีกทั้งยังทำการศึกษาถึงความสามารถในการแข่งขันเพื่อหาความเป็นไปได้ที่การศึกษานานาชาติของไทยจะสามารถแข่งขันกับต่างประเทศ และก้าวสู่การเป็นศูนย์กลางการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการให้การสนับสนุนของภาครัฐในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษาภาพรวมและลักษณะทั่วไปของธุรกิจโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทย รวมถึงกฎเกณฑ์ ข้อบังคับต่างๆที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาโครงสร้างตลาดของธุรกิจโรงเรียนนานาชาติ
3. ศึกษาพฤติกรรมการแข่งขันของธุรกิจโรงเรียนนานาชาติ ทั้งทางด้านราคาและไม่ใช่ราคา
4. ศึกษาความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจโรงเรียนนานาชาติ

1.3 ขอบเขตการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ คือ จะทำการศึกษาเฉพาะโรงเรียนนานาชาติที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่เปิดทำการสอนทุกระดับการศึกษา คือตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เนื่องจากโรงเรียนนานาชาติส่วนใหญ่ในประเทศไทยจะทำการสอนในทุกระดับการศึกษา โดยจะต้องเป็นโรงเรียนที่ใช้ระบบการศึกษาแบบประเทศอังกฤษ อเมริกา และระบบนานาชาติ (International Baccalaureate) เท่านั้น เนื่องจากเป็นระบบที่ได้รับความนิยมเป็นส่วนใหญ่ แต่ไม่รวมถึงหลักสูตรของประเทศไทยที่ทำการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ (English Program) และต้องทำการจดทะเบียนจัดตั้งอย่างถูกต้องกับกระทรวงศึกษาธิการ และเปิดดำเนินการเรียนการสอนอยู่ในปัจจุบัน ส่วนการศึกษาพฤติกรรมการแข่งขันจะใช้ข้อมูลระหว่างปี พ.ศ.2543-2546 ของโรงเรียนนานาชาติในขนาดต่างๆ และในส่วนสุดท้ายที่วิเคราะห์ถึงความสามารถในการแข่งขันจะมีการพิจารณาถึงปัจจัยด้านอุปสงค์ที่ใช้การออกแบบสอบถามเป็นเครื่องมือเพื่อสำรวจความคิดเห็นนั้น จะวิเคราะห์ภายใต้ข้อมูลที่ได้รับการตอบกลับจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้แจกแบบสอบถามออกไปเท่านั้น

1.4 คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา

โรงเรียนนานาชาติ หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาในระบบโดยใช้หลักสูตรต่างประเทศหรือหลักสูตรต่างประเทศที่ปรับปรุงหรือหลักสูตรที่จัดทำขึ้นเองที่ไม่ใช่หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการและใช้ภาษาต่างประเทศเป็นสื่อในการเรียนการสอนให้กับนักเรียนโดยไม่จำกัดเชื้อชาติ ศาสนา และไม่ขัดต่อศีลธรรมและความมั่นคงของประเทศ

ค่าธรรมเนียมการเรียน หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่โรงเรียนเรียกเก็บจากผู้ปกครองและ/หรือนักเรียนเพื่อเป็นค่าลงทะเบียนแรกเข้า ค่าเล่าเรียน ค่าบำรุงห้องสมุด ค่าบำรุงกีฬา ค่าเวชภัณฑ์ ค่าภาคปฏิบัติหรือค่าวัสดุฝึก หรือค่าอุปกรณ์ทางการศึกษา และค่าเสริมวิชาภาษาอังกฤษ(ESL)

ค่าธรรมเนียมอื่น หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่โรงเรียนเรียกเก็บจากผู้ปกครองและ/หรือนักเรียนเพื่อเป็นค่าบำรุง ค่าสนับสนุนงบลงทุนกิจการโรงเรียน หรือค่าบริการอื่นๆ นอกจากค่าธรรมเนียมการเรียน

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาถึงภาพรวมและลักษณะของธุรกิจ โครงสร้างตลาด และพฤติกรรมการแข่งขันของธุรกิจโรงเรียนนานาชาติ จะเป็นประโยชน์ช่วยให้ผู้สนใจและเกี่ยวข้องกับธุรกิจนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพิจารณาที่จะเข้าสู่ธุรกิจนี้ อีกทั้งยังทำให้ทราบถึงโครงสร้างลักษณะตลาด และระดับการกระจุกตัวของธุรกิจนี้ว่ามีการกระจายตัวมากน้อยเพียงใดเพื่อเป็นแนวทางในการปรับตัวให้เหมาะสมกับลักษณะตลาด ได้ทราบถึงพฤติกรรมทางการตลาดว่าธุรกิจนี้ใช้พฤติกรรมทางด้านใดในการแข่งขันซึ่งอาจเป็นทางด้านราคาหรือทางด้านที่ไม่ใช้ราคาทำให้สามารถวางแผนในการดำเนินธุรกิจให้เหมาะสมได้ นอกจากนี้ยังทำให้ทราบถึงความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจโรงเรียนนานาชาติว่าจะสามารถพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการศึกษานานาชาติในภูมิภาคนี้และในระดับนานาชาติได้หรือไม่ เพื่อที่ทางด้านภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะสามารถให้การสนับสนุนได้อย่างเหมาะสมและถูกต้อง รวมถึงการปรับปรุงและพัฒนากฎ ระเบียบ ข้อบังคับให้มีความเหมาะสมกับธุรกิจนี้อีกด้วย ซึ่งในที่สุดจะส่งผลดีมาสู่นักเรียนที่เข้ารับการการศึกษาในโรงเรียนนานาชาติ

1.6 โครงสร้างของวิทยานิพนธ์

บทที่ 1 บทนำ เป็นการกล่าวถึงที่มาและความสำคัญของปัญหาที่นำมาสู่การศึกษาในครั้งนี้ วัตถุประสงค์ในการศึกษา และประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาครั้งนี้

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นการกล่าวถึงแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการศึกษา รวมถึงงานศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีการศึกษา กล่าวถึงข้อมูล แหล่งข้อมูล และการรวบรวมข้อมูลต่างๆที่ใช้ในการศึกษา รวมถึงวิธีที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับโรงเรียนนานาชาติ ซึ่งจะกล่าวถึงความเป็นมาของโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทย ระบบการศึกษาและหลักสูตรต่างๆของโรงเรียนนานาชาติ และข้อมูลทั่วไป

บทที่ 5 ผลการศึกษา เป็นการกล่าวถึงผลการวิเคราะห์โครงสร้างตลาดพฤติกรรมการแข่งขันทั้งที่เกี่ยวข้องกับราคาและไม่เกี่ยวข้องกับราคา และการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของโรงเรียนนานาชาติของไทยด้วย

บทที่ 6 สรุปและข้อเสนอแนะ เป็นการสรุปงานศึกษาครั้งนี้และข้อเสนอแนะจากการศึกษาและข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป